

Bernhard
Schlink

Jäähyväisvärit

WSOY

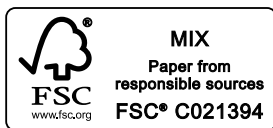
Bernhard Schlink

Jäähyväisvärit

Suomentanut Oili Suominen

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

The translation of this work was supported by a grant from the Goethe-Institut.

SAKSANKIELINEN ALKUTEOS

Abschiedsfarben

Copyright © 2020 by Diogenes Verlag AG, Zurich

All rights reserved

SUOMENNOKSEN © OILI SUOMINEN JA WSOY 2022

ISBN 978-951-0-47926-1

PAINETTU EU:SSA

Sisällys

Tekoäly	7
Piknik Annan kanssa	31
Sisarusmusiikkia	55
Amuletti	101
Rakas tytär	121
Saaren kesä	155
Daniel, my Brother	177
Vanhuudenpäivät	207
Vuospäivä	231

Tekoöly

1

KUOLLEITA KAIKKI – naiset joita rakastin, ystävät, veli ja sisaret ja tietenkin vanhemmat, tädit ja sedät. Olin heidän hautajaisissaan, vuosia sitten useinkin, koska silloin kuoli minua edeltänyt sukupolvi, sitten vain harvoin ja viime vuosina taas usein, koska nyt kuolee minun sukupolveni.

Pitkään kuvittelin, että hautajaiset auttaisivat hyvästelemään vainajan. Jäähvyäiset pitää jättää; tieto jonkun kuolemasta huolestuttaa, kunnes vainaja on hyvästely ja hän ja hyvästelijä saavat rauhan. Hautajaiset eivät auta asiaa. Ne osoittavat jälkeenjääneille vainajan merkityksen ja suovat heillekin pienen osan siitä. Ne osoittavat hautajaisvieraille rituaalin arvon, sille uhrataan pari kolme tuntia, nähdään ja tullaan nähdyksi, osoitetaan vainajalle viimeinen tervehdys ja otetaan osaa jälkeenjääneiden suruun, ja samalla hautajaisvieraatkin saavat osansa arvokkuudesta. Mutta hyvästijättöä hautajaiset eivät helpota.

On avuksi, jos voi olla läsnä kuoleman hetkellä. Sekin auttoi, että kohtasin jo kuolleen isäni, joka makasi vuoteellaan, eikä hautaustoimisto ollut vielä valmisteellut häntä. Hänen silmiään ja suutaan ei ollut suljettu, enkä koskaan unohda sitä kuolemankauhua, joka näkyi hänen auki revähtäneissä silmissään ja suunsa irveessä. Hän oli kuollut. Vaikka vainaja

olisi laitettu kuntoon ja makaisi avoimessa arkussa pikeminkin muoviolehtona kuin lihaa ja verta olevana ihmisenä, näkyy kuolema niin selvästi, että vainaja on hyvästeltävä.

Mutta vaikka sen tietää, hyvästit eivät ole lopulliset. Vainajan kuluminen auttaa. Ja kummallista on, että mitä vähemmän on ollut kanssakäymisissä vainajan kuolemaa edeltäneinä vuosina, sitä pidemmät ovat jäähyväiset, ja mitä enemmän on ollut hänen kanssaan tekemisissä, sitä nopeammin hyvästely sujuu. Olin hiukan ystäväystynyt naapurini kanssa; saatoimme kutsua toisemme lasilliselle viiniä, kesällä minä sain kutsun hänen parvekkeelleen ja minä puolestani kutsuin hänet talvella takkatulen ääreen, ja koska aamuisin lähdimme talosta samaan aikaan, hän ostamaan aamiaissämpylän ja minä aamulehden, niin tapasimme rappukäytävässä harva se päivä. Kun hän kuoli, minulle selvisi parissa päivässä, että tapaamiset ja vierailut olivat ohi ja että hän oli kuollut. Hyvästelin hänet ja olin tosin yhä surullinen, mutta suru oli rauhallista – oli jätetty jäähyväiset, oli surtu ja hyvästelty.

Aivan toisin oli silloin, kun entinen vaimoni kuoli. Hän oli muuttanut toisen aviomiehensä kanssa Tšekkiin ja miehen kuoltua jäänyt sinne. Meillä oli hyvät välit, tapasimme kahdesti vuodessa, keväällä siellä ja syksyllä täällä, ja hänen kuolemansa jälkeen minulla oli pitkään sellainen tunne, että hän eli yhä mutta oli muuttanut kauemmas. Hän kuoli huhtikuussa, muutama viikko sen jälkeen kun olin käynyt hänen luonaan, ja seuraavina kuukausina hän oli minun elämässäni aivan samoin kuin ennenkin ja myös samoin kuin aiempina vuosina. Ajattelin häntä usein, muistin jotain, mitä

olimme kokeneet tai mitä hän oli tehnyt tai sanonut, painoin mieleeni jotain, mitä kertoisin hänelle, kun tapaisimme minun luonani lokakuussa, kerroin sen hänelle ajatuksissani, ja kaikesta huolimatta näin hänet edessäni niin konkreettisenä, että tieto hänen kuolemastaan tuntui kuvitelmalta. Vasta talven tullen tajusin, että minun oli hyvästeltävä hänet, ja vasta seuraavassa huhtikuussa olin tehnyt sen. Ja pitkien jäähyväisten jälkeen olin vielä kauan surullinen – oikeastaan suru ei koskaan tyystin loppunut eikä koskaan lopukaan.

2

Ystävääni Andreasta en halunnut hyvästellä lainkaan. Hänetkin tapasin vain harvoin hänen viimeisinä vuosinaan; hän oli eläkkeelle jäätyään hankkinut pienen asunnon Baijerista, missä hänen poikansa Thomas asuu, ja minä pysyin edelleen Berliinissä. Teimme vaellusretkiä Baijerissa, joskus taas urakoimme melkoisen konsertti- ja oopperaohjelman Berliinissä tai tapasimme puolimatassa ja kävimme. Yhdessä viettämämme päivät olivat aina mukavia, hauskoja, luottamuksellisia. Olemme lapsuudenystävät.

Hänkin pysyi kuolemansa jälkeen osana minun elämäni yhtä lailla kuin ennen kuolemaansa; myös hänen kanssaan jatkoin vuoropuhelua, aivan kuin kohtapuoliin taas tapaisimme. Ja kun olin Andreaksen eläessä pelännyt, että ystävytemme voisi äkkiä muuttua rasiukseksi, niin nyt ei keskustelu kuolleen Andreaksen kanssa pelottanut lainkaan. Minun ei tarvinnut enää pelätä uutisia, yllätyksiä,

paljastuksia. Olimme jälleen kuin lapsia, ja minä toivoin, että ystävytemme jatkuisi jatkumistaan näissä viattomissa merkeissä.

Olisihan ystävyys toki kestänyt paljastuksen. Sen, mitä silloin tein ja mistä en ole ylpeä, mitä suorastaan häpeän – tai ehkei minun pidäkään hävetä, sillä se mitä tein, oli vain inhimillistä, mutta silti toivon etten olisi tehnyt niin – Andreas olisi ymmärtänyt ja antanut anteeksi, ehkä hän olisi jopa sanonut, ettei ole mitään anteeksiannettavaa, elämässä käy joskus onnettomasti ja minäkin olin vain uhri niin kuin hän. Oikeastaan olen varma, että Andreas olisi sanonut juuri noin ja kietonut kätensä minun kaulaani, ja jos olisimme olleet kävelyllä, olisimme kävelleet hetken matkaa noin, sen enemmittä sanoitta, vain hänen käsivartensa minun olallani, ja sitten hän olisi nauranut tietäväistä, ystävällistä nauruaan ja alkanut puhua jostain muusta.

Miksi pelkäsin paljastumista, ihan turhaan? Ja eikö olisi ollut yksinkertaisinta sanoa Andreakselle, mitä silloin ker-
ran oli tapahtunut? Olin jo monta kertaa päättänyt puhua. Mutta kun me olimme yhdessä, se kaikki oli jo mennyttä, ajat sitten tapahtunutta, ei sopinut tunnelmaan eikä meidän keskustelumme, ei oikein ollut perusteita ottaa asia esille juuri nyt. Viime tapaamisessa en ollut ottanut asiaa esille, saatoinkin tehdä niin seuraavalla kerralla – miksi siis juuri nyt? Niin vuodet kuluivat, enkä tiedä, miksi pelkäsin ihan syyttä suotta. Siksikö, ettei Andreas ehkä olisikaan ymmärtänyt? Mutta minä ymmärsin, miksi kaikki oli silloin mennyt niin kuin meni, ja hän kyllä yleensä ymmärsi sen mitä minäkin.

Olinpa sitten peloissani mistä syystä tahansa – minä tosiaan pelkäsin, ja huokaisin helpotuksesta, ettei minun Andreaxsen kuoltua tarvinnut enää pelätä. En usko elämään kuoleman jälkeen, eikä Andreas voinut taivaassa tai helvetissä saada tietoonsa sellaista, mitä ei ollut maan päällä tiennyt. Ystävyystemme jatkui, ja ennen hänen kuolemaansa se eli meidän ajatuksissamme ja tapaamisissamme, mutta hänen kuolemansa jälkeen se eli enää vain minun ajatuksisani eikä herättänyt pelkoa. Andreaxsen kuolema ei pelottanut vaan rauhoitti. Miksi minun olisi pitänyt hyvästellä hänet?

3

Ei, meidän ystävyystemme ei jatkunut vain minun ajatuksisani. Tutustuin Andreaxsen Lena-tyttäreeseen pian hänen syntymänsä jälkeen, näin hänen kasvavan ja pidin hänestä. Kun pian Andreaxsen Paula-vaimon varhaisen kuoleman jälkeen vierailin Andreaxsen, Lenan ja Thomaksen luona ja kun Andreas tuli Baijerista Berliiniin, niin Lena liittyi aina seuraan. Andreas ja minä kävimme kävelyllä ja söimme sitten Lenan kanssa illallista, tai kävelimme kolmisin ja istuimme sitten iltaa kahdestaan. Andreaxsen kuoltua Lena ja minä söimme usein yhdessä illallista tai kävimme konsertissa tai kävelyllä; ensi alkuun minä soitin Lenalle, mutta kohta hänkin soitti minulle. Ja kun tapasimme, oli Andreas ihan pikkuisen mukana keskusteluissa ja seurasi meidän ystävyystämme. Vailla pelkoa, syyttömänä, turvassa.

Kunnes Lena sitten päätti tutustua Andreaxsen DDR:n aikaisiin asiakirjoihin ja otti yhteyttä entisen Saksan demokraattisen tasavallan salaisen palvelun asiakirjoja hoitavaan Saksan liittotasavallan virkamieheen. Yritin estellä häntä. Emmekö juuri olleet lukeneet lehdistä, että siinä virastossa asioita hoitivat entiset Stasin virkailijat, joihin ei voinut luottaa? Tai että ei ollut liioin luottamista asiakirjoihin, joissa johtavat upseerit esiintyivät tarmokkaina ja väittivät urkkijoiden ja urkittujen sanoneen ja tehneen sellaista, mitä nämä eivät olleet sanoneet eivätkä tehneet? Lukeneet syytteistä ja oikeudenkäynneistä, joita tiukennettiin asiakirjojen perusteella mutta jotka eivät johtaneet mihinkään, paitsi ihmisuhteiden rikkoutumiseen? Ja ennen kaikkea: eikö Andreas olisi voinut itse tutkia omia asiakirjojaan, jos olisi halunnut, ja eikö Lenan olisi pitänyt kunnioittaa Andreaxsen toivetta?

Mutta minun kysymykseni ja pyyntöni vain saivat Lenan entistä päättäväisemmäksi. Kummallinen juttu tämä nykyinen into esittää olleensa uhri. Ikään kuin se olisi kunnianimitys, ikään kuin se todistaisi maineteosta. Ellei ole muuta saavuttanut, niin olisipa edes ollut uhri. Uhrihan on kokenut kovia eikä siksi ole voinut tehdä mitään pahaa. Uhria ovat muut loukanneet, ja siksi hän on syytön. Lena ei ollut elämässään saanut paljon mitään aikaan. Ellei hän saanut olla uhri, hän halusi olla edes uhrin tytär. Hyvältä kuulostaa: »Isäni joutui poliittisen vakaumuksensa takia vankilaan, ja vaikka hän vapaaksi päästyään saattoikin toimia matemaattikkona, niin häntä vakoiltiin koko ajan.»

Rauhoittelin itseäni ajattelemalla, ettei Lena mitenkään voisi päästä tutkimaan Andreasta koskevia asiakirjoja.

Kuolleen ihmisen asiakirjoja ei periaatteessa pääse tutki-
maan. Lapset saavat poikkeustapauksissa nähdä ne, mutta
vain, jos he voivat perustellusti esittää, että haluavat asia-
kirjojen avulla selvittää DDR-hallinnon toimia. Ja siihen
heillä pitää olla perusteltu intressi. Tuskin Lenalla sellaista oli?

Andreas oli matemaatikko, niin kuin minäkin. Muurin
pystytyksen jälkeen hän yritti paeta, jäi kiinni ja sai tuomion,
mutta neljän vankilavuoden ja yhden tehdastyövuoden jäl-
keen hän pääsi Tiedeakatemian tutkijaksi. Hän oli nerokas
matemaatikko, häntä tarvittiin. Me kaksi olimme kuusi-
kymmenluvulla DDR:n kybernetiikan ja informatiikan nuor-
ret tähdet; meitä DDR sai kiittää kaikesta, mitä tällä alalla
tutkittiin ja saavutettiin. Pakoyrityksensä jälkeen Andreas ei
kelvannut uuden kybernetiikan tutkimuslaitoksen johtoon,
joten minun oli pakko hoitaa homma. Mutta kun hän sitten
tuli instituuttiin, autoin häntä monin tavoin, ja uskon, että
ne virat, joihin hän ei päässyt, eivät olisi sopineet hänelle.
Vankila- ja tehdasvuosien mittaan hän oli käynyt hiljaiseksi;
hänellä ei enää ollut organisointiin tai suunnitteluun liit-
tyviä visioita, hän halusi vain tehdä rauhassa omia tutki-
muksiaan. Ne olivatkin erinomaisia; julkaisut, joita DDR:ssä
yleensä ilmestyi monen tutkijan yhteistyönä, julkaistiin mei-
dän instituutissamme meidän kahden nimellä, ja ne saivat
ulkomaillakin jonkinlaista mainetta.

Millaisia DDR:n silloisen hallituksen toimenpiteitä ja
tapauksia Lena olisi voinut selvittää Andreaksen asiakirjo-
jen avulla? Oliko hänellä muka oikeutettu intressi niihin?

Ja niinpä sitten Lenan anomus hylättiin. Mutta hän ei
luovuttanut. Hän oli opiskellut historiaa ja filosofiaa, niin

kuin monet hänen ikätoverinsa, ja hän, niin kuin monet ikätoverinsa, etenkin jos olivat kotoisin itäpuolelta, olivat elää kituutelleet projektista toiseen, puoli vuotta siellä ja puoli vuotta täällä, neljännesvirka neljännesvuodeksi tuolla – hän oli saanut tarpeekseen. Hän halusi oman tutkimusprojektin. Tiedehistoriallisen tutkimusprojektin kybernetiikan ja informatiikan alkuajoista DDR:ssä, ja saman tien hän pääsisi tutkimaan myös isäänsä koskevat asiakirjat. Yhdessä erään kollegansa kanssa – joka oli lahjaton matemaatikko mutta lahjakas suunpieksäjä – hän haki apurahaa eräältä säätiöltä. Projektin oli tarkoitus tutkia myös ja eritoten kybernetiikan ja informatiikan poliittista funktiota DDR:ssä ja sen perustajien poliittisia päämääriä, muun muassa haastatteleamalla yhä elossa olevia perustajia, etenkin minua, ja tutkimalla kuolleiden asiakirjoja. Ennen kuin Lena jätti hakemuksensa säätiölle, hän kysyi minulta siivosti ja kohteliaasti, suostuisinko haastateltavaksi, jos säätiö olisi suopea, ja saisiko hän nimetä minut hakemuksessaan.

4

Teimme sopimuksen. Suostuin yhteistyöhön sillä ehdolla, että kunnioituksesta Andreasta kohtaan Lena ei avaisi häntä koskevia asiakirjoja. Lena pyristeli vastaan, mutta suostui lopulta. Minun haastatteluni saattaisi tuoda enemmän informaatiota kuin Andreaxen asiakirjat.

Olin mielissäni. Olin pelastanut Andreaxen ja minun ystäväyden. Mikään ei sumentaishi hänen kuvaansa. Minun

tekoni olisi mikä oli: ymmärrettävä, anteeksiannettava, pieni harha-askele, ystävytemme mutka.

Ja mitä minä nyt sitten oikeastaan olin tehnyt! Andreas ei olisi viihtynyt lännessä. Hän oli lämminsydäminen, huolehtivainen, kotona viihtyvä ihminen, kuin luotu DDR:n hillittyyn elämään, jossa tärkeätä ei ollut loisto ja rikkaus vaan perhe ja ystävät, asunto ja lomamökki, rohkea kirja tai oudonlainen elokuva, ilta teatterissa tai konsertissa. Ja Paula! He tutustuivat vähän ennen Andreaxen pakoyritystä, enkä minä vielä silloin tajunnut että heidät oli määrätty toisilleen, mutta niinhän se oli. Andreaxen päästyä vankilasta he jo muutaman viikon päästä menivät naimisiin, ja heidän avioliittonsa oli iloisin ja syvästi liitto minkä tiedän. Heidän häitään en unohda koskaan. Säteilevän kirkas kesäsunnuntai, nopeasta avioitumisesta ja epävarmasta tulevaisuudesta huolestuneet vanhemmat, Paulan hilpeät opiskelukaverit farkuissaan ja pönkkähameissaan, monella pieniä lapsia, kaksi Andreaxen hätäilemätöntä työtoveria tehdastyön ajoilta tummissa puvuissaan ja heidän vaimojensa pulleiksi tupeeratut hiukset, makeaa Rotkäppchen-sektiä ja sitten venäläistä makkarasalaattia ja olutta – kaikki niin kuin piti, ja me tyydyimme elämään tässä maassa. Minä olin vihkitodistaja.

Ei, Andreas ei olisi ollut lännessä onnellinen, ja hänelle oli vain hyväksi että hänen pakonsa epäonnistui. Olisi tietysti ollut parempi, jos hän olisi luopunut pakoajatuksista. Hän sanoi oikeuden edessä, että oli luopunut aikeestaan ja keskeyttänyt valmistelut, mutta ei vielä ollut siivonnut jälkiä. Mutta hänen päiväkirjassaan, jonka poliisi löysi, oli paljon

pakenemisen halusta ja pakovalmisteluista eikä mitään niiden keskeyttämisestä, eikä oikeus siksi uskonut häntä. Tuomioistuimen edessä ei ollut eduksi sekään, että instituuttia oltiin perustamassa ja hän oli ehdolla sen johtajaksi, joten hänellä oli hyvät perusteet jäädä DDR:ään. Hän ei siitä tiennyt mitään. Eikä minunkaan olisi pitänyt tietää, ja olin kuullut asiasta vain koska tyttöystäväni oli Akatemian presidentin sihteeri. Ei siitä sen enempää. Olisi ollut parempi, että pakoyritys olisi epäonnistunut ilman minun puuttumistani asiaan. Jos joku muu kuin minä olisi ilmoittanut poliisille vedenalaisesta skootterista, jonka Andreas oli rakentanut autotallissaan paetakseen sillä poikki Itämeren. Tein ilmiannon nimettömänä, eikä Andreas epäillyt minua, koska olin saanut tietää skootterista vain sattumalta, ja saman satuman kautta olisivat asiasta voineet kuulla muutkin. Autotallin sähkölukko kärähti ukonilmassa, ja autotallin ovi oli puoli päivää auki.

En tiedä, halusiko hän tosiaan jäädä DDR:ään. Kun kysyin sitä häneltä, kaikki oli jo ohi, ja hän vain kohautti olkapäitään. »Turha siitä on enää puhua.» Ilmoitin asiasta poliisille, koska halusin pitää hänet, hänen takiaan, ja myös siksi etten halunnut menettää ystävää. Kävin katsomassa häntä vankilassa niin usein kuin voin, ja otin hänet instituuttiin heti kun se oli mahdollista. Hän oli omapäinen, ja kun hän herätti närkästystä, minä suojelin häntä. Ajattelen että jos olen tehnyt syntiä häntä vastaan, niin olen hyvittänyt sen moninkertaisesti.

En edes tiedä, onko minut mainittu häntä koskevissa asiakirjoissa. Kollegana tietenkkin, ja jos valtion turvallisuus-

palvelu pani jonkun seuraamaan hänen toimiaan, niin se joku on varmaankin raportoinut myös minusta ja meidän ystävyystämme. Mutta minulle ei koskaan vihjattu, että minut olisi tunnistettu nimettömän vihjeen antajaksi. Ehkei minun kannata pelätä, vaikka Lena näkisikin asiakirjat. Ellei siellä sitten lue, että kun minut nimitettiin instituutin johtajaksi, puoluesihteeriksi kehui, kuinka vakuuttavan luotettava minä olin luokkataistelussa.

5

Lenan projekti hyväksyttiin ja hän aloitti haastattelut. Olen kertonut hänelle DDR:n kybernetiikan ja informatiikan alkuajoista hyvinkin innoissani. Muurin murtumisen jälkeen minun instituuttini lakkautettiin, ja minusta tuntui, että minun elämäni, jonka olin omistanut DDR:n elektroniselle edistykselle, oli valtion luhistuttua käynyt arvottomaksi. Haastatteluissa minulle kävi selväksi, miten hyvin olimme surkeilla keinoilla onnistuneet taistelemaan turhantarkkoja säädöksiä vastaan. Saatoin olla ylpeä työstäni.

Minut ja instituuttini ajettiin alas. Andreas ja muut kollegat siirrettiin muutamaksi vuodeksi muihin valtion laitoksiin ja sitten ennen aikaiselle eläkkeelle. Koska olin toiminut johtajana, minun katsottiin olleen osa järjestelmää, joten minua ei voitu työllistää mihinkään valtion laitokseen. Niinpä minä sitten ryhdyin itsenäiseksi systeemis suunnittelijaksi, menestyin siinä hyvin ja voin nyt eläkkeellä ollessani tehdä kaikkea sellaista, mikä tekee eläkeläisen elämän miellyttäväksi.

Olisin kernaasti työllistänyt myös Andreaksen. Mutta raaka kapitalistinen kilpailu ei olisi sopinut hänelle.

Meidän parasta aikaamme oli kuusikymmenluku. Hetken toivoimme, että muurin rakentamisen jälkeen meillä olisi enemmän vapautta, avointa kulttuuria, enemmän valmiutta tieteellisiin ja teknisiin uudistuksiin. Luin äskettäin kirjan Piilaaksosta, ja vähän sikäläisten autotallien uuden alun tunnelmista koettiin meilläkin. Ajattelimme, että voisimme mullistaa suunnitelmatalouden niin, että sosialismi voittaisi kapitalismin. Emmekä vain saavuttaisi kapitalismia – Ulbrichtin pilkattu fraasi »emme vain saavuta vaan ohi-tamme» ei tuntunut meistä oudolta vaan profetalliselta.

Minulla riitti töitä suunnittelun ja organisoinnin, teknisen takapajuisuuden, finanssien niukkuuden ja henkilökunnan parissa. Ensimmäisen sukupolven työntekijät haalin henkilökohtaisesti koko maan alueelta, kouluista, yliopistoista, firmoista, ja jos joku oli kansanarmeijan sotilas tai »rakennussotilas», en hellittänyt ennen kuin hänet määrättiin siirtymään meille. Andreaksella ja minulla oli monen päivän ja yön mittainen oma projekti kemiallisten yhdisteiden analysoinnissa, ensin tietokone oli vain tukemassa analyysiä, myöhemmin se hoiti kaiken itsenäisesti. Kunnes sitten puoluesihteerä puuttui asiaan. Meidän piti ottaa oppia Neuvostoliiton kybernetiikasta ja informatiikasta. Meidän piti lopettaa porvarilliset leikkimme tekoälyllä. Meidän piti tehdä tutkimusta teollisuuden kanssa teollisuuden eduksi.

Me jatkoimme omaa projektiamme salaa, ja lukiesamme seitsemänkymmenluvulla amerikkalaisia julkaisuja me huomasimme, että amerikkalaisilla oli meneillään

samankaltaisia hankkeita, eivätkä he olleet meitä edistyneempiä. Paitsi että heillä oli suuremmat budjetit ja suuremmat tietokoneet, ja se siitä, me jäimme pahasti alakynteen.

Muistan senkin, että Andreas ja minä pidimme projektillämme hautajaiset juomalla päämme täyteen. Oli joulun jälkeinen torstai, Neuvostoliitto oli marssinut Afganistaniin, sää oli leuto, kävimme syömässä Tasavallan palatsissa ja istuimme penkillä Monbijou-puistossa ryyppäämässä, kunnes poliisipartio hätisti meidät tiehemme ja käski mennä kotiin. Olimme ylpeitä, raivoissamme, kyynisiä, lannistuneita, allapäin, surullisia, ja toisillemme hyvin läheisiä. Vaikka unelmat olivat särkyneet, vaikka kybernetiikan ja informatiikan tulevaisuudesta ei ollut tietoa, vaikka elämä meidän maassamme oli ahdasta ja rajoittunutta – meillä oli toisemme.

6

Haastattelut tehtiin minun luonani. Lena tuli puoli viideltä, me puhuimme puoli kahdeksaan saakka. Oli syksy, ja jokaisen keskustelun jälkeen tuli hiukan aiemmin pimeä. Sitten söimme yhdessä illallista, joskus minä laitoin ruokaa, joskus taas menimme johonkin lähistön ravintolaan, en jäänyt Lenalle velkaa, en ainuttakaan illallista, kerroin kaiken mitä tiesin, yritin parhaani mukaan jäljittää instituutin entisiä työntekijöitä. Minä luotin häneen.

Kunnes... »Minun on kerrottava sinulle jotakin – lupaa, ettet suutu minulle!«

»Hän kuuli jälleen naisen naurun
korvissaan, se oli kuin pieniä omenoita
olisi kierähdellyt korista pöydälle.»

Jäähyväisvärien yhdeksän novellia ovat perheiden,
parisuhteiden ja yksilöiden draamaa. Kirjailija pohtii millaista
on kohdata vuosien jälkeen nuoruudenrakkautensa,
taakse jättämänsä manipuloiva ystävä tai itse tekemänsä petos –
tai löytää uusi onni. Miten voi keksiä vapauttavia näkökulmia
menneisyyteen, ja milloin on oikea aika sanoa hyvästit.

»Yhdeksän fantastista kamarinäytelmää.
Schlink näyttää, mitä ihmiset toisilleen tekevät,
tarkoituksella tai huomaamatta.
Hän on erikoistunut rakkauden tuhoavaan potentiaaliin.»

– SÄCHSISCHE ZEITUNG

	 9 789510 479261
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-47926-1